

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ • 10

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

№ 10
1976 ж.
октябрь

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда
ла агитация бөлүги

ОБЛАСТЫНГУРТУ ХОЗЯЙСТВОЗЫ — ОНЫНЧЫ БЕШЖЫЛДЫКТА

Бистинг областынгурут хозяйствозы, бастыра орооннын чылап ок, өткөн тогузынчы бешжылдыкта ичкери өзүп, жакшы једимдерге једип алган. Тогузынчы бешжылдыкта кезик жылдар күннин аайыла јурт хозяйствоны өскүрерине тын жарамыкту болбогон до болзо, јурт хозяйствонын бастыра категориялары аайынча, өзүм, сегизинчи бешжылдыктагызына көрө, 25 процентке көп болды. Область госу-дарствого эт садар бешжылдык планды 106 процентке, сүт садарын база — 106, түк са-дарын — 113, јымыртка садар планын 108 процентке бүдүрген.

Колхозтордо ло совхозтордо малдын текши тоозы көптөгөн. Областынгурут хозяйстволоры бешжылдыктын туркунына 64 миллион салко-войго шыдар капиталный чыгым эткендер, 13,0 мунг тын уй, 284,0 мунг тын кой ло эчки турар кажаандар тудулган.

Јурт хозяйстводо иштеп турган кажы ла кижии бажына текши продукция эдери 43 про-центке, ол тоодо совхозтордо 89 процентке көптөгөн.

Өткөн бешжылдыкта кезик аймактар ла көп хозяйстволор сүреен јакшы једимдерге једип алгандар. Тогузынчы бешжылдыктын итогторы аайынча КПСС-тин Төс Комитединин, СССР-дин Министрлеринин Совединин, ВЦСПС-тин ле ВЛКСМ-нин Төс Комитединин улалып јүрер Кызыл Маанызыла Кош-Агаш аймак ла Кан-Оозы аймакта «Путь Ленина» колхоз кайралдалган. Олорго «Тогузынчы бешжылдыкта јозокту иш учун» деп кереес знак берилген.

Кан-Оозы аймак, Улаган аймакта «Советский Алтай» совхоз, Кош-Агаш аймакта СССР-дин 50 жылдыгынын адыла адалган колхоз КПСС-тин Төс Комитединин ле РСФСР-дин Министрлеринин Совединин улалып јүрер Кызыл Маанызыла кайралдаган.

Тогузынчы бешжылдыкта јакшы једимдерге једип алган өскө дө хозяйстволорды адаарга јараар. Је оныла коштой бистин областьта јурт хозяйствоны өскүреринде једикпестертутактар, јетире эдилбеген керектер барын темдектеер керек.

Өткөн бешжылдыкта госуударствого эт табыштырар планды Көксуу-Оозы, Майма ла Турачак аймактар бүдүрип болбодылар. Турачак ла Көксуу-Оозы аймактар сүт садар пландарын бүдүрбедилер.

Калганчы јылдарда областьта малдын тоозын көптөдип ле продуктивнозын бийиктедип турганына малга азыралды белетеп алып турганынын кеми чек једишпей барды. Онон улам кышкыда малды тургуза азыраар өйгө бир тын малга орто тооло јүк ле 4,5—4,6 центнер, јайгыда јут-јулакай болгон јылдарда онон ас азырал келижип тургаң.

Элден озо областьта, аймакта, кажы ла колхозто ло совхозто бастыра бар малдын, анчадала уйлардын тоозын көптөдөр керек. Анайда төрөөр уйлардын тоозы 40 проценттен, койлордын ла эчкилердин тоозы 60—65 проценттен ас эмес болоры керектү.

Бистин область кажы ла 100 уйдан 85—90 тыннан бозулар алала, кажы ла жыл сайын Алтайский крайда Советский райондо төзөлгөн аңылу хозяйстволордо чыдадып өскүрерге 30—35 мунг тын бозулар берип турар учурлу. Ол государствого этке табыштыратан чарлардын тирүүге бескезин 430—450 килограммга јетире азырайтан тын арга болуп јат.

Эмдиги өйдө область 220,0 мунг койды эрте өйдө — кышкыда ла јаскары кышта төрөдип јат. Бу бешјылдыкта анайда эрте төрөдөрине 400,0 мунг койды көчүрер, алган кураандарды азырап чыдадатан площадкаларда алты айдын туркунына өскүрип, 35 килограммнан ас эмес тирүү бескелүү ириктерди государствого этке табыштырар задача тургузылган.

Койлордын ла эчкилердин продуктивность јанынан чындыйын кезем јарандырарга бастыра эне койлордын ла эчкилердин 90 процентин искусственный үренделттерине көчүреле, төрөөр кажы ла 100 койдон ло эчкиден 80—85 курааннан ла уулактан алып турар керек.

Укту уйлардын фермаларын төзөйлө, укту букалар тузаланып, эттеңир уйлар өскүрерге нургулай ак башту казах укту уйлар өскүрер ишти онон ары өткүрер керек.

Бүгүңги күнде Јабагандагы, Шебалиндеги, Кеңидеги совхозтордо, Ондой аймакта Карл

Маркстын адыла адалган колхозто ло Кан-Оозы аймакта КПСС-тин ХХII съездинин адыла адалган колхозто эттенгир укту уйлардын үүрлери бар. Ол үүр уйлар бастыра областьта эттенгир уйлар өскүрерине жарамыкту тözөлгö болор.

Жайгы айларда саап турган уйларды түнитүжиле кичееп кабырып, жажыл конвейер тözöp, комбиазырал берип, кажы ла уйдан конок туркунына 10 килограмманг ас эмес сүт саап турарын жеткилдеер керек. Андый аргалар саар уйларлу бастыра хозяйстволордо жеткил болор. Жагыс ла ол аргаларды билгир тузаланары арткан.

Онынчы бешжылдыкта «Хозяйстволор ортодо кооперация эткени ле агропромышленный интеграция ажыра журтхозяйственный производодо специализацияны ла концентрацияны оног ары тыгыдары керегинде» КПСС-тин Тöс Комитединин жöбин бөдүрери жанынан жаан иштер бөдүрерге келижип туру. Ол жанынан баштапкы жаан иш Алтайский крайда Советский районло, мал өскүрип турган «Бийский № 1» совхозло жаш малды чыдадып семиртер колбуларды элбедери.

Партиянын Тöс Комитединин бу жöбин бөдүрип, областьта койлор чыдадып семиртер үч комплексти — Жабагандагы, Кенгидеги ле Барагаштагы совхозтордо, сүттенгир уйлар өскүрер бир комплексти Кызыл-Öзöктöги совхозто тözöөри темдектелген.

Жабагандагы совхозто койлор чыдадып семиртер площадка тözөлгөн. Эмди мында койлорды сугарарын, азырал берерин ле öтöгин чыгарарын механизировать эткенинин шыл-

туунда бир кижиге 900 кураанды 45—50 килограмм тирүү бескелүү болорына жетире азыраар чыдалду боло берди. Мынан ары андый площадкаларды көп кой өскүрүп турган хозяйстволордо төзөйлө, табынча хозяйстволор ортодо өмөлөжип кой семиртер комплекстер эдер задача тургузылган. Бу керектүү иш эмдиги өйдүн некелтелерине келишип жат.

Областьта мүүстүү андар өскүреринде специализация ла концентрация эдери жанынан элбек иштер эдери темдектелген. Кажы ла жанынан элбек иштер эдери темдектелген. Кажы ла хозяйстводо кандый иш, кажы ла малды өскүрөтени төс учурлу болотони темдектелди. Кунајын уйларды ағылу ууламјыла өскүрөтен үч ағылу хозяйство болор.

Туулу Алтайда јурт хозяйствоны мынан ары там тыгыда өскүрери жанынан темдектелген элбек иштер областьтын партийный организацияларынан, бастыра коммунисттерден төзөмөл лө јартамал ишти тыгыдып, ол задачаларды бүдүрерине бастыра ишкүчиле јаткандарды көдүрерин керексип јат. Агитаторлор ло политинформаторлор күнүн сайын албаты-калыкта өткүрүп турган ижинде КПСС-тин XXV съездтин јөптөрин, оныла колбой хозяйствонын алдында турган задачаларды јартаар, мөрөйдүн озочылдарынын ченемелин таркадар учурлу.

ҮРЕДҮ-ТАСКАДУЛУ ИШТИ ЖАРАНДЫРАР

Тогузынчы бешжылдыктын өйлөринде албатынын үредүзин оног ары жарандыра өскүрер, советский школды ичкери жаан алтамдарла ууландырып апарар керектерде жаан једимдер болгон.

Бу өйдин туркунына бистин областьта албатынын үредүзин жарандыра керекте кандый јенүлер болгон, бис онынчы бешжылдыкты кандый айалгада баштадыс?

Областьта јаңы 24 школ тудулган, 12 школ јаанада јазалган, олордо 6642 бала үренер аргалу болды, 660 бала јадып-үренер 14 интернат, 315 бала јүрер 5 сад, 600 квадратный метр кемдү 3 спортзал, 190 бала отурып ажанар 4 столовый, 8 мастерской тудулган.

Школдордын текши тоозын көптөткөниле коштой, онын ижин јаңырта төзөөр бир кезек иштер өткүрилген. Андый иштердин шылтузында кичүкомплектный баштамы школдордын тоозы 71-ден 68-ке јетире, сегисжылдык школдор 65-тен 59-ка јетире астадылган, ол ок өйдө орто үредүлү школдордын тоозы 45-тен 58-ке јетире көптөдилген.

Школдорды анайда кубулта өскөрткөни эмди областьтын үренчиктеринин 70 проценти баштапкы сменада үренер арга берди.

Јаан школдор тударыла, олорды өскөртө кубултарыла коштой областьта школдорды үредүлү пособиелерле, оборудованиеле јеткилдеери, школдордогы үредүни кабинетный эп-

аргага көчүрер иштер өткүрилген. 1971 жылда областьтын школдорында үредү өткүрер 350 кабинет болгон болзо, 1976 жылда олардын тоозы 671-ге жетти. Олардын тоозында физиканын кабинеттери 92-ке, химиянын — 70-ге, биологиянын — 80-ге жетире көптөдилген ле оног ары.

Албатынын үредүзинин органдарынын ижинде тогузынчы бешжылдыкта төс уулам-жылардын база бир жаан учурлузы педагогический кадрлардын үредүзин көдүрери болгон. Эмди областьта иштеп турган үредүчилердин 51,3 проценти бийик үредүлү, 46,3 проценти орто ло 10 проценти толо эмес бийик үредүлү.

Бүгүн областьтын албаты үредүзинин ишчилери, бастыра ороондо чылап ок, КПСС-тин XXIV съездинин 9-чы бешжылдыкка тургускан төс задачазын ак-чек бүдүрин, текши жанынан алза, жашөскүримге орто үредү берер амадуны бүдүрип койды деп, темдектеерге жараар.

Үредүлү 1975—1976 жылдарда сегис классты божоткон жашөскүримнин 96 проценти 1976 — 1977 үредүлү жылдарда түштеги ле энгирдеги школдордо, профессионально-технический училищелерде, ағылу орто үредүлү заведение-лерде үредүзин оног ары көндүктирер.

Текши орто үредүге көчөр иште жакшы же-димдерге Горно-Алтайсктын, Кош-Агаш, Кан-Оозы, Майма аймактардын школдоры једип алгандар.

Үредүлү 1975—1976 жылдарда сегизинчи классты 87,5 процент үренчик божоткон, 1971 жылда ол 70 процент болгон, јаскыда клас-тан класска көчүрери 96-дан, 98,4 процентке

көдүрилген, класста экинчи жылга артары 4 катапка астаган, 25 үредүчи балдарды класстан класска бүткүлинче көчүрер боло берген. 735 кижги үренчиктерди класста экинчи жылга артырбай иштеер боло берди.

Успеваемость јанынан анчадала бийик көргүзүге Майма, Ондой, Турачак аймактар, Горно-Алтайск город једип алдылар.

Текши успеваемость, чындый билгир, 10-чи классты өйлү-өйинде божодоры јанынан тогузынчы бешјылдыкта бистинг көргүзүлерис крайдан, республикадан јабыс, је шылтак јогынан балдар школды таштап баратанын астадары јанынан областьтын көргүзүлери чик јок бийик.

КПСС-тин XXV съездининг школдордын алдына тургускан задачаларын бүдүрерге бис областьта школдордын материально-технический базазын тыгыдары, кадрлардын идейно-политический, текши үредүзининг, профессиональный кемин көдүрери јанынан темдектелген иштерди оног ары өткүрер учурлубыс.

Бу амадуга болуп, 1976—1980 жылдардын албатыхозяйствениный пландарында областьта 6640 бала үренер 23 јаңы школ, 1120 бала јүрер садтар, 1050 кижги јадып үренер интернаттар, јурттардагы үредүчилерге 400-ке шыдар јаңы квартиралар тудуп, табыштырары темдектелген. Ого үзери предприятиялердин, хозяйстволордын баштанкайларыла 600 бала үренер 20 класстар, 486 кв. метр кемдү үч спортзал, 40 кижги иштенип үренер эки мастерской тудулар, бастыра орто үредүлү школдордо машиноведениенин кабинеттери ачылар.

Государствонун бюджетиле 320 кижиге, предприятелердин, хозяйстволордын чодыла 400 кижиге столовыйлар тудулар. Балдарды курсакла јеткилдеерин јарандыраы, оларды айылдан школго јетире тартары, кабинетный системаны онон ары өскүрери ле оларды немеле јеткилдеери јанынан көп иштер өткүрер керек.

Албатынын үредүзинин органдары текши орто үредүге көчөрин онон ары көндүктирерин јеткилдеерге амадап турганыла коштой, 8-чи классты божоткон ончо балдар 9-чы класска кирзин деген задача тургуспай, карын олар үредүзин профтехучилищелерде көндүктирзин деп, улай ла болушту иштер өткүрип јат. Орто школ, орто үредү аларынын төс јери болуп турганыла коштой, үредүни божоткон јашөскүримди колхозто ло совхозто, аймакта артырып алар јан арга берип јат деп, ченемел көргүзет. Је мында јангыс ла проф-ориентациянын ишти нравственный, идейно-политический таскадула билгир колбоштырып өткүрер керек.

Бу керекте школдын ла хозяйстволордын ортодо үренчиктерди үредип, таскадары јанынан үзүк јок колбулу иштегени керектү туза экелер аргалу. Ол јанынан көрүмјилү јозокты Ондой ло Кош-Агаш аймактардын бир кезек школдорынын ла хозяйстволорынын кожо өткүрген иштеринин ченемели көргүзет. Бу аймактарда онынчы классты божоткон јашөскүрим бүткүл класстарла төрөл јуртында иштеерге артып јадылар.

1975—1976 үредүлү јылдарда јурттарда орто школды божоткон 2286 кижиден 544 кижиге

бойлорынын жүрүмин журтхозяйственный про-
изводстволо колбодылар. Мыны баштап та-
рый алза, коомой эмес болгодый, је бу ишти
ончо школдордо јазап шүүп өткүрген болзо,
керектер оног до артык болор аргалу болгон.
Је бу јанынан амадаган амаду јетире бүтпей
калды деп, кородоп темдектеерге келижет.
Онынчы бешјылдыкта бис ого кыйалта јоктон
једип алар учурлубыс. Јурт хозяйствоны там
ла өрө көдүреринде школдордын иштери ке-
регинде КПСС-тин XXV съездинин јакылта-
зын бүдүрерин бис шак мында деп көрүп
јадыс.

КПСС-тин XXV съездине эткен докладында
партиянын Төс Комитединин Генеральный ка-
чызы Л. И. Брежнев јашөскүримди үредип,
таскадарын јаба (комплексно) өткүреринин
јаан учурын ағылап темдектеген. Мында
идейно-политический, иштеги ле нравственный
таскадуны јуук колбулу өткүрери айдары јок
бийик учур алынып јат.

Партиянын XXV съездинин директивный
јакаруларыла башкарынып, школдордын
башкараачылары, бастыра педагогический
коллективтерле кожо, 1976—1977 үредүлү јыл-
дарда өткүретен таскамалду иштердин план-
дарын база катап лаптап шиндеп көрөлө,
темдектелген иштерди бастыра үренчиктерге
камаанын јетиргедий эдип ууландыргадый
эдип тузаланар эп-аргаларды чокумдаар учур-
лу. Мында ағылу ајару үренчиктердин урок-
тордон бош ойин, каникулдарды ла байрам
күндерин канайда өткүрерин төзөөрине эдилер
учурлу.

Үредүнин чындыйын көдүрери јанынан су-

рак бастыра үредүчилерден, албаты үредүзининг ишчилерининг, эл-јоннынг јаан ајарузын некеп јат. Је анчадала ангылу ајаруны сегисјылдык школдордо үредүлү иштерди јарандыраарына эдер керек.

Јашөскүрим 9—10 класстарда үредүни оног ары көндүктирери 1—8 класстарда алган билгирлеринен, таскадузынанг көндүре камаанду болуп јат деп, ченемел көргүзет. Эмдиге јетире үредүни таштап турган учуралдар јаан класстарда оок класстардагызынанг көп болуп артканча. Онынг шылтагы үренчиктердинг сегисјылдык школдордо алган билгирлери јабыс, једикпестү болгонында. Мынанг улам туруп јаткан задача бастыра үредү-таскадулу ишти там ла јарандырып турганыла коштой, үренчиктер бойлоры тангынанг билгирлерин элбедер эдип быжу таскаду берери, чокумдап айтса, «үренчиктерди үренерге үредери» болуп јат.

Иштеп тура үренип јаткан јашөскүримнинг школдоры јаан килемји керексип туру. Бастыратекши орто үредүге көчөринде олордынг учуры керегинде айтпаза да јарт болгодый. Ол школдор алдында сегизинчи классты божодоло, орто үредү бербей турган профессионально-технический училищеге кирип үренген эмезе кандый бир шылтактарданг улам школдонг чыгып, албаты-хозяйстводо иштеп турган јашөскүримге орто үредү берерин јеткилдеер учурлу. Је бир кезек энирги школдордынг ижининг кеми эмдиге јетире јабыс, ол школдордонг көп улус үредүни таштап барып турганыла јөпсинерге болбос.

Төзөмөлдү иштерле коштой анчадала јаан

ајаруны энирги ле заочный школдордо үредү-таскадулу иштерди јарандыларына эдер керек. Ол школдорды јаантайын иштеер бийик квалификациялу кадрларла јеткилдеер, олардын иштеер ле јуртаар айалгазын јарандылар ой јеткен. Үренерге кирген улуска тургузылган ээжилер аайынча јенилтелер эдер, иштеп турган јашөскүрим бойынын текши үредүзин бийиктедер амадулу болзын деп јилбиркедер керек.

Үредүнинг чындыйын ла үренчиктерди коммунистический јанынан таскадарын сног ары јарандыларын јеткилдеери, КПСС-тинг XXV съездининг јөптөрин ак-чек бүдүрери учун областьтын албаты үредүзининг ишчилерине элбек, турумкай иштер бүдүрерге келижер.

Н. Клопов

Пропагандисттин ижининг ченемелинен

УРЕДУ ЈЕДИМДУ БОЛОРЫ УЧУН

КПСС-тин XXV съезди јурт јердеги ишчилердин алдына тургускан јаан задачаларды бүүдүрери башкараачы иште турган кижининг алдына жаңы, алдындагызынан бийик некелтелер тургузып, улустын ижин чике башкаратан жаңы аргалар, кажы ла ишчини продукциянын чындыйын јарандырары учун, пландалган јакылталарды бүүдүрери ле ажыра бүүдүрери учун эрчимдүү тартыжуга көдүргедий жаңы эп-сүме бедредет.

«Хозяйствонын алдында турган задачаларды јенүлүү бүүдүрерине коллективти көдүрертин аргалардын бирүзи политический ле экономический башкараачылар ла специалисттер турушканы јаан учурлузын мен көп јылдардын туркунына иштеп келген ижимнен јакшы билерим» — деп, Қайтанактагы совхозтын директоры нөкөр К. М. Кудрявцев айдат.

Онын да учун совхозтын парткомы оны экономический школдын ижин башкар, пропагандизи бол деерде, Кондрат Маркелович јарадып јөпсинген. Школдо орто үйе башкараачылар: фермалардын управляющийлери, мал өскүрер фермалардын ла јаланг ижининг бригадирлери — бастыразы 31 кижии үренип јат.

Ўредү башталган баштапкы ла күнде пропагандист школдо үренип турган улус бир де үредүни тутатпазын, бир де минут оройтыбазын, үредүде укканын ла айылда кычырганын

кыйалта јоктон конспекттеп турзын деп не-
кеген.

Кер-мар кем де доклад эдерине белетенбе-
ген, телекейде ле ороондо болуп турган керек-
терге политический түп-шүүлте эдеринен кый-
ышкан учун, ого школдо пропагандисттен,
онын кийнинде парторганизациядан кату су-
ралта болуп јат.

Келер үредүде кандый теманы үренип өдө-
төнин, кандый сурактар аайынча доклад эде-
тенин ажындыра темдектеп бичийле, методи-
ческий толукка илип салар.

Совхозтын директоры күнүн сайынгы ижин-
де ле экономический үредүде социалистиче-
ский мөрөйди төзөп башкарарына, онын итог-
торын јууп таркадарына јаан ајару эдип јат.
Школдо үренип отурган улус бойлоры јүзүн-
башка бөлүк иштерди башкарып турган улус
болгон учун, Кондрат Маркелович мөрөйди
чокум башкарарына оларды база үредип
турат.

Үренип тургандардын бирүзине кажы бир
ферманын, бригаданын эмезе бастыра сов-
хозтын коллективинде мөрөй төзөлгөни, мол-
јулар бүдүп турганынын итогторы аайынча
доклад этсин деп јакылта берилет. Андый до-
кладты угарга школдо үренбей турган туура
улус — специалисттер, озочылдар база алды-
рылып јат. Темдектезе, «Иш учун моральный
ла материальный јилбиркедери» деп теманы
үренип өдөрдөн озо совхозтын фермалары
калганчы 5 јылда социалистический молјула-
рын бүдүргенин көргүскен стенд јазалган.
Үредүде рефератты ан өскүречилердин бри-
гадири нөкөр Кизилов кычырган.

«Бисте иштин арбынын бийиктедерине ле бойыска алган социалистический молјуларды бүдүрерине Абайдагы совхозтын ан өскүреечилеринин Петр Фатеевич Поповко башкарткан бригадазынын ижинин озочыл ченемелин тузаланганы јаан арга болды» — деп, нөкөр Қизилов бойынын реферадында айтты. — Онын шылтуунда бистин једимдерис бийик болды. 1972 јылда бис кажы ла аннан 5,9 килограмнан мүүс кезип алган болзобыс, 1974 јылда — 6,8 килограмнан, 1975 јылда 7,5 килограмнан кезип алдыс. Бригада РСФСР-дин јурт хозјайствозынын Министерствозынын дипломын, акчала 2 мун салковой сый алган.

Ўредүни анайда өткүргени ишке јаан тузалу, хозјайстводо тузаланылбай турган аргаларды өмөлөжип таап, продукциянын чындынын јарандырарына тын јөмөлтө болот.

Программанын кажы ла темазын Кондрат Маркелович совхозтын ижиле көнү колбоштырып јат. Ўренип өдүп јаткан теманын теоретический сурактарын пропагандист нөкөр Қудрявцев јартап айдып берет, практический јакылталарды ўренип турган улус бойлоры белетегилейт. Ўредүни пропагандист конспекттерди көрүп шиндегенинен баштайт. Онон темала пропагандист тургускан амаду аайынча собеседование өдөт, докладтар ла рефераттар угулат, фермалардын ла бригадалардын ижиндеги ўредүнин темазына келишкен керектерди шүўжип јат.

Темдек эдип, «Ферманын, бригаданын башкараачыларынын ла специалисттеринин производствоны пландаары јанынан ижи» деп тема аайынча ўредү канайда өткөнин көрөли.

Кабинет үредү өткүрерине јакшы белетелген. Плакаттар, графиктер, доско — ончозы белен. Үренип турган улус үредүге база белетенип алгандары билдирет, ончозы конспекттерлү, јангы тема аайынча куучынды пропагандист баштады. Теманын теоретический учурын јартап, Кондрат Маркелович фермалардын ла бригадалардын башкараачылары бойынын участогында улусты ла экономиканы тынгыда өскүретен аргаларды хозяйствонын башкараачыларынан јакшы билер деп айдат. Јангы аргалар бедреп табарында ферманын ла бригаданын ончо улусы туружар учурлу. Планды, јакылтаны ажындыра шүүп тургузарында турушкан кижии ол јакылтаны өскө улустап артык ла түрген бүдүрери јарт. Ол керегинде куучындап, нөкөр Кудрявцев областьтын, аймактын, совхозтын жүрүминен темдектер алат.

«Темдектезе, Кайтанактагы ла Огневкадагы фермалардын управляющийлери ле специалисттери Н. Т. Төлөсов, Ф. Г. Кудрявцев, Ф. С. Писарев, В. Н. Ляпиновская ферманын ижинин пландарын јаантайын ишмекчилерле јөптөжөлө, тургузып јадылар» — деп, Кондрат Маркелович айдат.

Онын учун бу фермаларда пландар бойынын өйинде бүдүп јат, коллективтин ижин башкараарга јенил, иш бүдүп турганын шиндеерге јенил, јастыралар, једикпес-тутактар ас. Тема аайынча куучындап божойло, Кондрат Маркелович улус ондоп алганын билерге чокум сурактар берди:

— КПСС-тин Төс Комитединин 1965 јылда март айда өткөн Пленумынын кийнинде кол-

хозтордо ло совхозтордо ишти пландаары жанынан кандый кубулталар болгон?

— Совхозто иштерди канайда пландап жат, онын задачалары, пландаарында ишкүчиле жаткандардын элбек калыгы турушканынын учуры кандый?

Сурактарга берген каруулар пропагандистке жарады. Олор пландаар ишти жакшы билип алган эмтир. Кандый ишти бастыра хозяйство аайынча бүдүрери, кажы ишти фермада эмезе бригадада эдетени жанынан көп шүүлтелер болды. Онон үренип турган бир бөлүк улуска баш зоотехник Ф. Писарев башкарганыла «Совхозтын келер өйдө мал өскүрер планы керегинде» реферат белетеер жакылта берилди. Нөкөр В. Д. Довиденко тракторист С. А. Огневтын 1976 жылда иштин арбынын бийиктедер планын белетезин деп жакылта алды.

Оны ээчиде өткөн үредүде Ф. Писарев башкарган улус белетеген рефератты ла С. А. Огневтын акту бойынын планын шүүжери эрчимдү өтти. Иштин арбынын бийиктедер план аайынча эдер иштерди чотоп көрөрдө, тракторист Огнев С. А. бешжылдык планын ойинен озо бүдүреле, эмди 1977 жылдын планын бүдүрип турганы жарталды.

Баш зоотехник рефератта совхоз келер жылдарда өзүп барар жолдорды көргүзип, хозяйство көп бөлүктөрлү болуп арткажын, мал өскүрер ишчилер једишпей барарын јартады. Баштапкы өйдө хозяйствонин бойында специализация өткүрер керек. Совхозтын тос јуртында саар уйлар турар база бир јылу кажаан, коштойында бозулардын кажаандарын тудала, бого бастыра бар саар уйларды

көчүрөр. Мында иштеер улус артыгынча табылар, улус жакшы иштегедий, уйларды көп сүт берер эдип азырагадый аргалар база бар.

Уйларды искусственный эп-сүмеле үренделтер ишти зооветеринарный науканын ла озо чылдардын жаңы једимдери аайынча өткүрип, уйлардын угын јарандырып, јылына 4—5 мунг литрден, койузы 4,2—4,6 процентү сүт берер уйлар өскүрери јанынан шүүлте үренип турган улуска ла школдын башкараачызына база јарады.

Үредүнин учында Кондрат Маркелович куучын айткан ончо улустын куучынында нези чике, нези јастыра болгонын айдып береле, өткөн теманын төс шүүлтелерин улус кыскарта бичип алзын деп јартап берип јат. Теория ла практика, совхозтын ижи, јурттагы улустын бүгүнги ле келер өйдөги јүрүми — ончозы колбулу.

Үредүде эдилген шүүлтелер совхозтын ижинде тузаланылып јат. Онын шылтуунда хозяйственный задачалар јакшы бүдүп туру, малчылардын ижинин арбыны өткөн јылда 5 процентке бийиктеген, кажы ла уйдан сүт саап алары јанынан 1975 јылдын планы 130 килограммга ажыра бүткен, 86 ишмекчи тогузынчы бешјылдыкта акту бойынын планын төрт јарым јылдын туркунына бүдүрген.

Тогузынчы бешјылдыктын планын бастыра совхоз јенүлү бүдүрген. Онынчы бешјылдыктын баштапкы јылынын баштапкы јарымынын планын сүт табыштырары јанынан совхоз 109 процентке, тук садары јанынан 118 процентке бүдүрди.

В. Липокурова

УЛУ ОКТЯБРЬДЫНГ 60-чы ЖЫЛДЫГЫНА УТКУЙ

Областытын ишкүчиле јаткандары, бастыра Совет албаты чылап ок, КПСС-тинг XXV съездининг јөптөрин оморкоп бүдүрип турулар. «Производство арбынду ла иш чындыйлу болорын бийиктедери учун, 1976 жылдын албаты-хозяйственный планын јенүлү бүдүрери учун Бастырасоюзный социалистический мөрөйдү элбедери керегинде» КПСС-тинг Төс Комитедининг, СССР-динг Министрлерининг Соведининг, ВЦСПС-тинг ле ВЛКСМ-нинг Төс Комитедининг јөби бастыра партийный организацияларга, хозяйстволордын башкараачыларына, ончо ишкүчиле јаткандарга мөрөйдү там элбедерининг программазы боло берди.

Совет орооннын экономиказын там тындыларына ла ишкүчиле јаткандарына болуп иштинг арбынын бийиктедерине ле чындыйын јарандырарына учурлалган Бастырасоюзный социалистический мөрөйдө городтын ла јурттардын ишчилери элбеде туружып јат. Ончо јерлерде бийик социалистический молјулар алылган, јаңы јаан пландар тургузылган. Иштеп турган коллективтер «Чындыйдын беш-жылдыгына — ишмекчилердинг быжу сөзи», «Қожо иштеп турган улуста сондогон кижиболбозын» деген кычыруларлу мөрөй баштадылар.

Быјыл областытын промышленнозы бийиктебүлү иштей берди. Баштапкы јарымжылдыкта продукцияны текши эдип чыгарары, оны

Эдип табыштырары, иштин арбынын өскүрери жанынан жакылталар ажыра бүткен. Иштин арбыны, былтыргы жылдын бу ойине көрө, 7 процентке өскөн. Планга үзеери 1,2 миллион салковойдын продукциязы эдилеп табыштырылган.

Горно-Алтайский агашпромхоз — областьтын озочыл промышленный коллективтеринин бирүзи. Предприятие тогузынчы бешжылдыкты ойинен озо бүдүрген. Жаңы бешжылдыктын баштапкы жылында озочыл коллективте социалистический мөрөй там тынды. Баштапкы жарымжылдыкта 911 мунг салковойдын текши продукциязы эдилген, онызы пландалганынан 105 мунг салковойго көп, планга үзеери 130 мунг салковойдын товарный продукциязы табыштырылган, иштин арбыны 112 процент болды.

Областьтын колхозторы ла совхозторы сүтти, түкти ле ноокыны иштеп алар жарымжылдык планы ажыра бүдүрдилер.

Онынчы бешжылдыктын баштапкы жылында Алтыгы-Оймондогы совхозтын Алтыгы-Оймондогы фермазынын мал өскүречилери сүреен жакшы иштенип турулар. Ферма государственного сүт табыштырар жылдык планын август айда бүдүрди, заводко бастыразы төрт мунг центнерден ажыра сүт урулган. Ферманын уй саачылары кажы ла уйдан саап алган сүт бастыра совхозто орто тооло келижип турганынан 200 килограммга көп.

Бүгүн Алтыгы-Оймондогы совхоз саржу ла сыр эдер заводко конок туркунына сегизен центнерден ажыра сүт табыштырып туру. Бастыра совхоз государственного сүт табышты-

рар жылдык планын сентябрь айда бүүдүрер арга бар. Анайдарда, Алтыгы-Оймондогы совхоз быјыл үч айдын туркунына сүт табыштырары јанынан 1977 жылдын чодына иштеер.

Эмдиги өйдө Туулу Алтайда 45 мун ишчи социалистический мөрөйдө туружып јат. 9510 ишмекчи иштин арбынын бийиктедери јанынан акту бойлорынын пландары аайынча мөрөйлөшкилейт, 1253 инженер, техник, јурт хозяйствонун специализи акту бойлорынын творческий пландарыла иштеп јадылар.

Онынчы бешјылдыктын баштапкы јылынын пландарын бүүдүрери учун бастыра албатынын социалистический мөрөји Улу Октябрьский социалистический революциянын 60-чы жылдыгына белетенген өйгө келижип јат. Ого белетенгени, улу байрамду күнди јозокту уткыыры учун тартыжу областьтын бастыра предприятиелеринин, колхозторынын ла совхозторынын, стройкаларынын ла организацияларынын ижинин төс ууламјызы, төс учуры боло берди.

Эмди ончо јерлерде производственный пландарды ла социалистический молјуларды кыйалта јоктон бүүдүрерин ле ажыра бүүдүрерин јеткилдегедий үзеери аргалар таап тuzаланар творческий иш өдүп јат.

Улу Октябрьдын 60-чы жылдыгын јозокту уткыыры јанынан бийик социалистический молјуны Манжероктогы мебель эдер фабриканын, Қан-Оозы аймакта «Ленинский наказ» колхозтын, Эјегандагы совхозтын, Ондой аймакта Калининнин адыла адалган колхозтын коллективтери алдылар.

Манжерокто мебель эдер фабриканын иш-

мекчилери «Чыңдыйдын беш жылдыгына — ишмекчилердин быжу сөзи» деген кычырула иштеп турулар. Олор механизмдерди арбынду иштеткени, ишти јакшы тӧзӧгӧни ле иштенер ӧйди кереги јокко чыгымдаарын аstatканы ажыра эки жылдык планы 1977 жылдын 7 ноябрьга бӱдӱреле, планга ӱзеери 12 мун отургуш эдер болуп молјондылар.

Эјегандагы совхозтын коллективи государство эт садары јанынан 1976 жылдын албаты-хозяйственный планын 101 процентке, сӱт садар планы — 101 процентке, тӱктин ле ноокынын планын — 104 процентке бӱдӱрер болуп молјонгон. 1977 жылда дезе, совхоз государство 6050 центнер эт, 3500 центнер сӱт, 480 центнер тӱк ле 57 центнер ноокы табыштырала, эки жылдын планын 1977 жылдын 7 ноябрьга бӱдӱрер болуп молјонды. Хозяйствонын малчылары государство планга ӱзеери 300 центнер эт, 100 центнер сӱт, 40 центнер тӱк ле ноокы табыштырар, бастыра сӱттин 75 процентин баштапкы сортло табыштырар болуп молјондылар.

Кан-Оозы аймакта «Ленинский наказ» колхозтын колхозчылары ла јурт хозяйствонин специалисттери база бийик молјулар алдылар. Олор 1977 жылдын 7 ноябрине — Улу Октябрьдын 60-чи жылдыгына — малдан алар продукталарды государство табыштырар эки-жылдык планы 102 процентке бӱдӱрер болуп молјондылар. Анайда ок государство этке табыштырар чарлардын тирӱге бескезин 330 килограммга, койлордын — 38 килограммга јетирер; тӧрӧӧр кажы ла јӱс уйдан 90 бозу, јӱс койдон 85 кураан, јӱс бееден 76 ку-

лун алар; кажы ла койдон орто тооло 2,2 килограммнан тук кайчылайла, бастыразы 730 центнер тук табыштырар, эмезе албатыхозяйственный планда темдектелгенинен 100 центнерге коп тук садар болуп молжондылар.

«Ленинский наказ» колхоз јалан ижин бುದурери јанынан база јаан молжулар алган. Ол тоодо быјыл кыраларды 400 центнер минеральный удобрениелерле јеткилдеер, 12 мун тонна оток тартып тогор, коп јылдарга озор олоннин бир гектардан тужумин 15 центнерге јетирер; 18 мун центнер олон обоолоп алар, 4 мун тонна сенаж ла 10 мун центнер силос белетеер. Колхозтын коллективи мал оскуреринде иштин арбынын 3 процентке, јалан ижинде 4 процентке оскурер, продукциянын бойына турар баазын, пландалганына коро, мал ижинде — 5, јалан ижинде 7 процентке јабыздар, јуртхозяйственный техниканы ремонттоорында 1000 салковойды кымакайлаар, 800 салкойдын куйдурер, сурткүш эдер материалдарды чеберлеер болуп молжонды.

Моройди тын једимдү тозоор аргалардын бирүзи — Улу Октябрьдын 60-чы јылдыгына учурлай мергендү иштин күндерин откүрери.

Шебалин аймакта Төрөлистин юбилейине учурлалган морой «Улу Октябрьдын байрамына — 16 айдын мергендү ижи» деген лозунгла одуп јат. Мергендү иштин 15 айы — союзный республикаларга, 16-чы ай Төрөлдин юбилейине учурлалар.

Социалистический моройди баштагандар маргыжып иштеер ээжилерди, једимдерди таркадарын, итогторды корорин, озочылдарды кайралдаарын чокумдап тургузып алдылар.

Мергендү иштин айлыктарында агитационно-пропагандистский иш элбеде өдөр. Лекторлор, докладчиктер, агитаторлор, политинформаторлор Улу Октябрьский социалистический революция озодон бери белетелгени, јенүге экелген јолдор, Октябрьдагы революцияда турушкан төс ийделер, революциянын аңылулары керегинде, ишмекчилердин ле крестьяндардын јангы учун, бистин Төрөлистин социализмнин бастыра телекейлик системазынын ийде-чыдалы тыңгыры учун тартужыда Коммунистический партиянын баштаачы учуры керегинде албаты-калыкка јартап айдып берерлер. Союзный республикалар өнжип өскөни керегинде, «Менин Төрөлим — СССР», «Партиянын пландары — албатынын пландары» деп темалар аайынча теоретический ле кычыраачылардын конференциялары, кинофестивальдар, тематический энгирлер өткүрилер, лекциялар, докладтар эдилер.

Иштеп турган коллективтерде јуундар өдөр, албаты-хозяйственный пландарды бүдүрер, предприятиени, хозяйствоны, городты, јуртты, районды келер өйдө өскүрер задачалар тургузылар.

Улу Октябрьдын 60-чы јылдыгына белетенерде партийный организациялар Јенүнин 30-чы јылдыгын ла КПСС-тин XXV съездин уткыырга белетенерде бастыра албатынын социалистический мөрөйин төзөгөн, политический иш өткүрген јакшы ченемелди элбеде тузаланар учурлу.

Е. Пак

ЈАШӨСКҮРИМ ЈАНЫНАН ПЕКИННИНГ БАШКАРААЧЫЛАРЫНЫН ПОЛИТИКАЗЫ

Китайдын башкарузынын социалистический госу­дарстволордын бирлигине удурлажа өт­күрип турган политиказы, анчадала Советский Союзтын Коммунистический партиязын ја­барлап-јамандап турганы, јашөскүримниг ле­студенттердин телекейлик движениезине јаан каршу јетирип јат.

Идейно-политический јанынан јетире тас­кагалак, онын учун кандый ла меке-төгүнге, абыдуга түрген алдыртып ийгедий јашөскү­римди Пекинниг башкараачылары бойлоры­нын авантюристический политиказынын ама­дузына једерине тузалангандар. Бу политика анчадала Китайдын јашөскүримине јаан кар­шу јетирген. «Культурный революция» өдүп турар тушта Китайдын јашөскүриминин ончо демократический организацияларын: Китай­дын јашөскүриминин Коммунистический Сою­зын (КСМК), јашөскүримниг Бастыраки­тайский Федерациязын (ВКФМ), студенттер­дин Бастыракитайский Федерациязын (ВКФС), спортивный организацияларын јо­голтып салгандар. Марксизм-ленинизмге, про­летарский интернационализмге чындык ла Со­ветский Союзла, өскө социалистический ороон­дорло најылык болуп арткан канча мунг уул­дардын ла кыстардын кезиги ороондо «куль­турный революция» тушта айдуга барган, өлтүрткен, кезиги Мао учун тургандардын ла онын политиказын јаратпай тургандардын

ортозында болгон калапту согуштарда өлгөн, кезиги дезе маоисттердин меке-төгүнине киреле, ороондо јеткерлү бир канча керектер эткен, учында дезе маоисттер олорды орооннын жүрүминде туружарынан карам јогынан ырадып салгандар.

Пекиннин башкараачылары КСМК-ны јоголтконында кайкаар неме јок, ненин учун дезе, бу организациянын төс ээжилеринин бирүзи — комсомол Кытайдын Коммунистический партиязынын болушчызы ла резерви болуп, партиянын көндүрө башкарганыла иштеп јат деген ээжи — маоисттердин ол туштагы амадуларына келишпей барган. КСМК-ны оодо согуп, јоголтконун канайып канайып актаарга, ол јылдарда маоисттер «комсомол кубулып үрелген, ол эмди текши албатынын организациязы боло берген» деп јарлагандар.

Чынын алза, Пекиннин башкараачыларынын амадузы мындый болгон: Кытайдын јаш-өскүриминин Коммунистический Союзын јоголтоло, онын ордына өдүп јаткан керектердин аайын јетире ондобос үренчиктерден маоисттерге уккур, албатыла колбузы јок јаны организация төзөп алала, оны партияга удурлашкан тартыжуда тузаланар. Хунвэйбиндердин ле цзаофаньдардын отрядтарын Кытайдын јаш-өскүриминин организациялары болгон деп айдарга јарабас: олордо программа да, устав та јок болгон, бу төс башкартузы јок, чачыны отрядтар Кытайдын албатызына эмес, ороондо јан блаажып турган маоисттерге болушту болгондор. Мао Цзе-дун ла онын колтукчылары төгүндеп, кө-

кидип алган јашöскүримди јанг учун тарты-
жуда тузаланган, јаш уулдардын ла кыстар-
дын колдорула öштүлерин јоголткон, ороондо
антисоветизмди көнжидерине тартып алган,
антисоветизмди дезе социалистический ороон-
дорло колбуларын үзүп, империализмле јуук-
тажарын тыгыдарына тузаланган. Партияда
ла бастыра ороондо айалганы бойына тузалу
эдип кубултып алала, Мао алдында öштүле-
рин јоголторына көкиткен јашöскүримди,
онын хунвэйбиндеринин отрядтарын казыр-
ланып көмө баскан.

Төгүндеткен үренчиктерди ле «артык оос-
торды» городтордон ырадып јайладарга мао-
исттер «деремнеге болужар» ла «јаны таска-
мал берер» деп шылтактанып, 20 миллионго
шыдар уулдарды ла кыстарды городтордон
јурт јерлер јаар јүргүзип ийгендер. Олордон
башка, канча мунг јиит улусты, интеллигент-
терди, кату ишке кадап, санааларын кубулар
ла Маонын идеяларын алындырар деп ама-
дап, 7-чи майдын школдору деген јерлерге
албанла туткулап јат, јолдорды черүлер ка-
руулдап, јашöскүримге городтор јаар ойто
јанар арга бергилебей јат. Городтордо дезе
качып келген улусты тударга улам ла тинтү-
лер эдип тургулайт.

Үренип јаткан јашöскүримди јурт јерлер
јаар ийерин јурт хозяйствоны öскүрер задача-
лар некеп турган болор бо? Јок, Китайда јурт
јерлерде 500 млн. кижии јуртап јат, анда иш-
теер улус јеткил. Керек неде дезе, маоисттер
керек јок боло берген јашöскүримди город-
тордон ырадып, городторло иш јоктордын
тоозын көптөтпөскө база амадап турулар.

Чыдап келген јашöскүримди заводтордо ло фабрикаларда иштедер јер јок. Анайдарда, бичикчи, үредүлү јашöскүримди городтордон јурт јерлер јаар ыратканы Китайда индустриализациянын кеми јабыс, промышленностьтын өзүми уян болгонын база көргүзет. Ого үзеери, бу керектин идеологический јаны база бар. Маоисттердин шүүлтезиле болзо, үредүлү јашöскүрим јокту крестьяндардан «пролетарский» таскамал алар учурлу.

Јурт јерлерге јажына јуртаарга аткарылган уулдар ла кыстар күнине 12—16 частан иштегилеп јат. Институттарда ла техникумдарда үренген специальносты аайынча иш тоолу ла улуска табылат. «Культурный революция» тушта «Китайдын ээлери», «Маонын түймечилери» деп адагылап туратан уулдардын ла кыстардын көп сабазы сырагай кату иштерде иштегилеп јат.

Канча јылга иштебеген университеттер ле институттар 1970—1971 јылдарда ойто иштеп баштаган. Баштамы ла орто школдордо үредү көндүккен. Је үредүнин јангы системазы промышленностьтын, науканын бүгүнги некелтелерине чек келишпей јат, үренчиктердин ле студенттердин бойларына да јарабай туру.

Китайдын јашöскүримин телекейлик культуранын једимдериле, науканын ла техниканын калганчы једимдериле чек таныштыргылабай јат. Социализмнин ороондорынын једимдери, Советский Союзта, ГДР-де, Польшада ла öскө дө социалистический ороондордо јашöскүримнин жүрүми керегинде кандый да јетирүлер бергилебей јат. Социалистический ороондордын жүрүми керегинде маоисттер јаш-

өскүримге көк төгүн немелер айдып, болуп турган керектерди куурмактап көргүскилейт. Андый орды жок төгүнди жайарын эмди буржуазный антисоветский пресса да киреелендирип турган.

Кижиликтин канча чактарга улалып келген исторিয়াзында жууп алган эн артык једимдерин Пекин «ревизионисттердин товары» деп жарлап јат. Китайдын да бастыра телекейге жарлу писательдеринин бичиктерин садарын ла библиотекаларда тударын токтодып салгандар. Мао Цзе-дуннын «талдап алган произведе-ниелери» ле жууга белетенерине кычырып, Советский Союзты јамандап турган брошюра-лар дезе кайда ла толтыра.

Је Пекиннин башкараачыларынын јеткерлү политиказын, олардын албатыга удурлашкан кылыгын јарт ондоп келген уулардын ла кыстардын, ол тоодо кечеги хунвэйбиндердин, тоозы там ла көптөп туру. Онызы маоисттер-ди токунатпай турганы јарт: јангы өзүп јаткан јаш үйенин јөмөлтөзи јогынан јанда узак туруп болбосторын олар јакшы билип турулар.

Китайдын башкараачылары 1968 јылда комсомолго ајару эткендери тегиндү эмес. «Культурный революция» тушта Маого удурлашкан партийный кадрларды јенерге болуш-кан, ол ок өйдө бой-бойлары ортодо өлүшкен-че тартыжып, чуугыжып, јаман ады чыккан, ороондо айалганы токунадарга чаптык эдип турган «түймеечилер» эмди оларго керек јок боло берген. Онын учун олар комсомолды ой-то орныктырар шүүлтеге келгендер. Је олар-дын шүүлтезиле болзо, Китайдын комсомолы «Мао Цзе-дуннын идеяларын үренеринде

озочылдар» болор учурлу. Бу союзка элден-ле озо «культурный революцияда» эрчимдү турушкан јииттерди алар, «союзтын члендери бастыра политический керектердин эрчимдү туружаачылары, классовый тартыжунун баштаачылары болор учурлу».

КСМК-нын адыла маоисттерге јарамыкту јашөскүримнин организациязын төзөөрин Қитайдын јангыс ла ичбойынын керектери некеп турган эмес, анайда ок телекейде улудержавный ууламјызын өткүрер амадулар некеп јат.

Пекиннин башкараачылары 60-чы јылдарда Қитайдын јашөскүримин јашөскүримнин ле студенттердин телекейлик демократический организацияларыла чек колбу јок эдип салгандар. Қитайдын јашөскүримин телекейде өдүп јаткан керектерди ондоп болбос, империализмге удурлашкан тартыжуда эрчимдү турушпас эдерге амадап, социалистический ороондордын јашөскүриминин союзтарыла колбуларды чек үзүп салган.

1971 јылдан ала маоисттер јангы өзүп јаткан ороондордын јашөскүриминин бир кезек организацияларыла, анайда ок кезик социалистический ороондордын организацияларыла колбулар тургузарын баштагандар. Колбулар тургузар организацияларды анайда талдап, Қитайдын башкараачылары социалистический најылыкты шалтырадарга амадап турулар.

КСМК, Қитайдын јашөскүрими, телекейдин бастыра јашөскүрими јанынан маоисттердин өткүрип турган политиказы јашөскүримнин телекейлик демократический движениезинин јилбүлерине, Қитайдын уулдарынын ла кыстарынын јилбүлерине каршулу.

Қитайдың јашөскүрими эмдиги өйдин озочыл, демократический ийде-күчтериле колбу јок артып турганында Пекиннинг башкараачылары бурулу. Олор Қитайдың јашөскүриминин эрчимин социалистический стройды тыгыдарына эмес, карын оны шалтырадарына, империализмге удурлажарына эмес, социализмнинг, амыр-энчүнинг ичкери өзүминин ийде-күчине удурлажа тартыжарына ууландырып турулар. ҚСМҚ-нын ле Қитайдың јашөскүриминин мындый кыйын-шыралу жүрүми — ол маоисттердин каршулу политиказынан Қитайдың бастыра албатыларына једи-жип турган түбек-жеткери болуп јат.

Д. Боденоков

ЈУУ-ЈЕПСЕЛДИ КӨПТӨН ЭДИП ЧЫГАРАРЫН ТОКТОДОР!

Бастыра ороондордын албатыларынын алдында турган, тургуза ла аайлайтан эн јаан учурлу сурактардын бирүзи — жуу-јепселди эдип чыгарарын токтодорына ла олорды бастыра-текши јерлерден чек јоголторына јединери болуп јат. Онын учун Амыр-энчүнин Бастырателекейлик јөби аайынча Стокгольмда тургузылган Кычырунын алдына кол салар кампания јер-телекейдин албатызы ортодо элбеген.

КПСС-тин Төс Комитединин ле партиянын Алтайский крайкомынын јакаруларыла башкарынып, КПСС-тин обкомынын бюрозы 14 июньда 1976 јылда «Јуу-јепселди көптөн эдип чыгарарын токтодоры ла олорды астадары јанынан областта кампания өткүрери» керегинде јөп чыгарган. Бу кампанияны өткүрерине јөмөжөтөн областной, городской ло районный комитеттер төзөлгөн.

21 июньда 1976 јылда областной партийный, советский, профсоюзный, комсомольский органдардын ишчилеринин ле городтын общественнозынын чыгартылу улузынын јууны өткөн. Ол јуунда Амыр-энчүнин Бастырателекейлик Совединин Кычырузынын алдына кол салар кампания өткүрери керегинде сурак шүүжилген. Оны ээчий 23 июньда Горно-Алтайск городтын общественнозынын чыгартылу улузынын, 24 июньда аймактардын төс јурттарында активтин јуундары өткөн.

Июнь — июль айлардын туркунына областьтын промышленный предприятиелеринде, колхозтордо ло совхозтордо, организацияларда ла учреждениелерде андый ок жуундар ла митингтер бийик кеминде ле көдүрингилү өткөн. Сентябрь айда бастыразы 603 жуун ла митинг өткөн. Амыр-энчүнинг Кычырузынын алдына 97253 кижичи кол салган. Ол жуундарда 2618 кижичи куучын айткан.

9 июльда Кош-Агаш аймактын ла МНР-дин Баян-Улегейский аймагынын ортодогы гранда МНР-дин албаты революциязы женгенинин 55 жылдыгын байрамдаарынын алдында советско-монгольский наҗылыктынobeliskин тургузарына учурлалган сүреен жаан учурлу митинг өткөн. Бу митингте СССР-дин 50 жылдыгы деп колхозтын председатели, Иштин Кызыл Мааны орденин тагынган Сейсекенов, «Кызыл Мааны» колхозтын фермазынын заведующийи нөк. Тыбыкинов, МНР-дин заслуженный артистказы Ш. Коду, партиянын обкомынын пропаганда ла агитация бөлүгинин заведующийи нөк. Тишков, КПСС-тин Кош-Агаштагы райкомынын баштапкы качызы нөк. Поносов куучын айткандар. Бу наҗылыктын гранындагы митингте турушкандар мында ок Амыр-энчүнинг Бастырателекейлик Совединин Стокгольмда тургузылган Кычырузынын алдына кол салгандар, олардын тоозында монгол 55 кижичи кол салган.

Областьтын ишкүчиле жаткандары Амыр-энчүнинг Совединин Кычырузынын алдына бир күүн-санаала кол салып, јер-телекейдеги албатылар ортодогы амыр-энчүни тынгыдарына ла јеткер јок болорын корулаарына уулан-

дырган КПСС-тин өткүрүп турган тышјанындагы политиказын јараттылар.

«Амыр-энчүнинг Бастырателекейлик Соведининг јуу-јепселди көптөнг эдип чыгарарын токтодорго, албатылар ортодо уур айалгаларды јымжадарга эдилген Кычырузын бис, ишмекчилер, бастыра советский улус чылап ок, акту күүнистенг јөмөп турубис — деп, бөс согор фабриканын мотальщицазы нөк. Т. Ф. Коваленко митингте айткан. — Бис партиянын ла башкарунын өткүрүп турган тышјанындагы амыр-энчү политиказын, анайда ок КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызынын нөк. Л. И. Брежневтин јер-телекейде амыр-энчүни коорулаарында чылаазыны јогынанг эрчимдү ле турумкай туружып турганын јарадып, ого ижистеги јенүлерисле јөмөжип јадыс. Темдектеп айтса, быјыл бис 5 айдын туркунына планга үзеери 175 мунг салковойго турар продукция сатканыс. Бу јылдын јарымјылдык планын 25 июльга бүдүрип салала, планга үзеери 223,7 мунг метр бийик чындыйлу бөс бердис. Производство иштин арбыны 2,2 процентке бийиктеген. Тагынан алынган социалистический јакылтамды мен 108,4 процентке бүдүрип салганым амыр-энчүни мынан ары тыгыдарына јөмөлтө болзын».

Социалистический иштин Геройы, Кенидеги совхозтын чабаны нөк. Марчина Тана, айткан: «Төрөлистин ийде-күчин тыгыдарына, јер-телекейдинг албатылары ортодо амыр-энчүни корып аларына, бис јуу-јепселле эмес, амыр-энчү ижисле, ак-чек, акту күчибисле јөмөп, бу Кычырунын алдына колыс салып турус».

Ондой аймактан көп балдарлу эне Кура-накова Анфиса мынайда айткан: «Мен он бир бала азырап чыдаткам, олар амыр-энчү өйдө жүрүп, иштегилеп турганына мен сүйүнүп жадым. Мен албатылар ортодогы нажылыкты тындыдары учун колымды салып тура, жердин үстинде жуу-чагы жок, амыр-энчү жадын-жүрүм учун ончо энелер бастыра бар эп-аргаларыла тартышсын деп кычырып турум. Бистин балдарыс жуу-чакты качан да көрбөзүн, амыр-энчү жадын-жүрүмнунг строительствозында эрчимдү туружып, ырысту жүрзиндер».

Кан-Оозы аймактагы Мөндүр-Соккон журттан комсомол кыс А. Д. Кадашева куучынында мынайда айткан: «Жуу керегинде бис, жаш-өскүрим, жаан улустунг куучынынан, художественный литературадан ла кинофильмдерден билерис. Андый ачу-коронды, түбекти көрөр күйүнис жок. Стокгольмнунг Кычырузынын алдына колымды салып, мен жердин үстинде жуу-чак качан да болбозун» деп айддып турум.

Фашистский олјонунг коркушту кыйыншыразын өткөн кижининг, Кумир-Оозындагы орто үредүлү школдын үредүчизи Бондаренко Дарья Яковлевнанын, митингте айткан куучынын жуулган улус анчадала ажарулу уктылар. Ол куучынынын учы жаар мынайда айтты: «Жер-телекейдунг үстинде жуу-чак болбозун, олјонунг кыйынын бир де кижин көрбөзүн, жуу-јепселди көптөн эдип чыгарарын текши токтодорына эдилген Кычыруга кол салзын деп, журт жердингулузын кычырып турум».

Областынгу пропагандистский ле организационный ижин бу өйдө КПСС-тинг XXV съез-

динде јарадылган, амыр-энчүни тынғыдарына ла ороондор ортодогы колбуларды јарандыра-рына, албатылардын јайымы ла кемнен де камааны јок болоры учун тартыжулардын программазын јартаарына ууландырылган.

Амыр-энчүнинг бу программазынын учурын, нөк. Л. И. Брежневтин куучындарын јартаар-да ла бу кампаниени өткүреринде партий-ный, советский, профсоюзный организациялар-дын, хозяйственный органдардын башкараа-чы ишчилери, «Знание» обществонын лектор-лоры, писательдер, журналисттер эрчимдү турушкандар.

Культуранын тураларында, клубтарда, биб-лиотекаларда, малчылардын кызыл толукта-рында газеттер, јуу-јепселди эдип чыгара-рын токтодор ло оны јоголторынын материал-дарын илетен витриналар јазалган. Амыр-энчүнинг Бастырателекейлик Кычырузына кол салар кампания канайда өдүп турганы кере-гинде областьтын «Звезда Алтая», «Алтайдын Чолмоны» газеттеринде ле радио берилте ажыра јаантайын јарлалып турган.

Өткөн кампания областьтын ишкүчиле јат-кандарына 1976 јылга алынган социалисти-ческий молјуларын јенүлү бүдүрерге ле ажы-ра бүдүрерге јаан јөмөлтөзин јетирген.

С. Николаев

НЕФТЬ, НЕФТЕДОЛЛАРЛАР ЛА ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЙ КЫЗАЛАН

Бистинг партиянын XXV съезди телекейлик айалганы бастыра јанынан чокумдап тура, капиталистический телекейдеги эмдиги экономический кызаланга бойынын курчыла, кемиле јангыс ла 1929—1933 јылдардагы «улу депрессияла» тунгейлешкедий кызаланга чокум научный јартамал берген. Андый да болзо, 70-чи јылдардагы кызаланг алдындагыларынан башка. Ол тышэкономический, нациялар ортодо салтарлу болуп, бойынын косколонду ийдезин јангыс ла бийик өзүмдү капиталистический ороондорго эмес, је анайда ок олордын ортозындагы экономический колбуларга, империалистический госуларстволордын ла олордын алдындагы колонияларынын ла јарымдай колонияларынын ортозындагы колбуларга, кыскарта айтса — телекейлик капиталистический хозяйствонун колбуларынын бастыра системазына јетирип јат. КПСС-тинг Төс Комитединин Генеральный качызы Л. И. Брежнев партиянын XXV съездинде эткен докладында айтканыла болзо, «капиталистический ороондордын көп сабазында производство кезем астаганы ла ишјоктордын тоозы көптөгөни телекейлик капиталистический хозяйствоны тыгыда силкиген, валютный, энергетический, сырьевой кызаландарла колбоштырылган». (КПСС-тинг XXV съездинин материалдары. Горно-Алтайск, 1976, 39 стр.).

Бу статьяда энергетический кызалан, чокумдап айтса, онын бир кезек салтарлары керегинде айдылып јат. Ненин учун дезе, эмдиги энергетический кызалан — ол јангыс ла энергияла јеткилдееринин кызалангы эмес, ол телекейлик монополиялардын јангы өзүп турган ороондордын ар-бүткенинин ресурстарын јеек тузаланары јанынан төзөгөн системазынын кызалангы болуп јат.

Эмдиги өйдин төс энергетический сыръезы нефть. 70-чи јылдар башталып турарда капиталистический ороондордын одуру-энергетический балансында онын үлүзи 50 процентке шыдар болгон. Телекейлик капиталистический хозяйствонун табылган нефтинин көп сабазы јангы өзүп турган ороондордын јерлеринде јадып јат. Социалистический эмес ороондордын казып алып турган нефтинин төрт үлүзинин үчүзи ле өскө ороондорго садып турганынын 100 процентине шыдары шак ол ороондорго келижип јат. Промышленнозы бийик өзүмдү капиталистический ороондор бойлорынын тузаланып турган нефтинин 60 процентин «үчинчи телекейден» алып турулар.

Өскө энергетический отрасльдар өспөй турганыла коштой нефтьти керексири тынып турган айалгада ОПЕК-тин (Нефтьти өскө ороондорго садып турган ороондордын организациязынын) члендери империалистический госуударстволордын ла телекейлик нефтяной монополиялардын политический ле экономический кыстажына удурлажа тартыжуны тындып ийгендер. Бу тартыжу нефтяной промышленностьто өскө ороондордын предприятиелерин ончозын эмезе кезигин национализи-

ровать эдерине ле нефтьтин колониальный баазын өскөртөрине экелген.

Нефтьтин баазын төрт катапка шыдар бийиктеткенинин шылтузында нефть садаачы ороондордо акча жуулары тыгый берген. Күнбадыштын экономисттеринин чотогоныла болзо, ОПЕК-тин члени-государстволордын кирелтези 1974 жылда 100 миллиард долларга жеткен. Бистин литературада 65—80 миллиард доллар деген тоолор көргүзүлөт, мынызы телекейде бар ару валютанын, алтыннын ла албатылар ортодогы валютный фондтын тоолор ангылу средстволорынын үч үлүзинин бир үлүзине шыдарлаш. Нефть садаачы ороондордын кирелтези, шыдарлаш чотогоны аайынча, 1975 жылда 100 млрд. доллардан ашкан.

Алтын ла валюта нефть казып алып турган ороондордын ортодо тен эмес үлөштирилген. Артыкту алтын-валютанын кабортозынан көбизи олардын бежүзине — Кувейтке, Саудовский Аравияга, Катарга, Ливияга ла Бириктирген Араб Эмираттарга келижет. Нефть казып алып турган 20 орооннон жүк ле Иран, Ирак, Алжир, Нигерия ла Венесуэла бойлорынын кирелтелерин бойлорынын экономический өзүминин жаан проекттерин бүдүрерине тузаланар аргалу деген шүүлте бар. Ол ок ойинде нефтьтен алып турган кирелтенин көбизи ОПЕК-тин ол кирелтени ичбойында тузаланарга белен эмес экономикалу члендерине келижет. Темдектезе, 1974 жылда Абу-Даби княжестводо валовой национальный продукта айдары жок бийик кемине једип, кижжи бажына 10 мун доллардан келишкен, Кувейтте ле Катарда 9 мун доллардан болгон.

Сүрекей көп акча-јөөжө јуулганы ла онызы ОПЕК-тин члени-ороондордын ортозында тен эмес үлештирилгени, ол ороондордын бу јөөжөни бойларынын экономиказын өскүрерине тузаланар аргалары да, ичбойындагы социально-экономический ле политический ууламјылары да башка-башка болгонынан улам, ол јөөжө дө башка-башка ууламјылу тузаланылат.

Нефтедолларларды (телекейлик рынокто саткан нефть учун алган валютаны) тузаланып тургандардын ууламјыларынын бирүзи капиталдын бийик өзүмдү ороондорына кредит берери. Персидский булундагы оок государстволордын консервативный јандары ла ОПЕК-тин өскө дө бир кезек члендери шак бу ууламјыла барып турулар.

Советский экономист А. Левковскийдин бичигениле болзо, «качан нефтяной монополиялар Персидский булуннын шейхтерине миллиондор эмезе ондор миллиондор долларлар төлөп турар тужында, онылары дезе оларды эмдиги өйдин өйинен өткүре кееркедилген өргөөлөрин тударына, автомобильдер, яхталар ла оног до өскө тузаланар немелер сadyп алгылап турар тужында, бистин алдыста орто чактардын бийиктей турган феодалдары кенете эмдиги өйдин эн талдама буржуазиязынын «тату јүрүмине» көчүп турганы көрүнип турган. Је ол башкараачылар долларды миллиардтарла алгылай берерде, айалга кубулган. Мындый көп акча-јөөжө јангыс ла јербойынын ас тоолу байларынын танганын јеек тузаланыжына чыгымдалар аргазы јок боло берген».

Эмди ол ороондор акчанын телекейлик рыногында капиталдын ороондорына төлүгө акча берип турган сүрекей жаан кредитный агенттер боло бергендер. Темдектезе, Иран жирмеден ажыра-государстволорго тогус миллиард доллардан ажыра акчаны, ол тоодо Англияга (1,2 миллиард доллар) ла Францияга (1 миллиард доллар) төлүгө берген. Саудовский Аравия Япониянын башкартузына бир миллиард доллар кредит берген.

ОПЕК-тин Жуук Күнчыгыштагы члендеринин кезиги Күнбадыш Европанын ла США-нын бойлорынын кемиле, экономический ий-дезиле текши жарлу сүрекей жаан компанияларынын жаан акционерлери боло бергендер. Кувейт автомобильдер эдер «Даймлер-Бенц АГ» компаниянын акцияларынын 14 процентин садып алган. Иран Күнбадыш Германиянын «Ф. Крупп хюттенверке АГ» фирмазынын астамду акцияларынын 25 процентин, Американын «Пан-Америкэн» деп сүрекей жаан авиакомпаниязынын акцияларынын 13 процентин, Франциянын урановый завод тудуп турган биригүзинин (ЭРОДИФ-тин) капиталынын акциязынын 10 процентин садып алган. Бир кезек араб ороондор Американын «Оксидентал Петролеум» компаниязынын акциязынын жаан үлүзин садып алгандар. Абу-Даби Англиянын «Коммершл юнион» деп страховой компаниязынын акцияларынын 44 процентин садып алган. Андый темдектер көп.

Нефть казып алып турган араб ороондор 1974 жылда промышленнозы бийик өзүмдү капиталистический ороондордын жүзүн-башка предприятиелерине 50 миллиард доллар, ол

тоодо Күнбадыш Европада 24 миллиард доллар акча салгандар. Саудовский Аравия эн көп — 25 миллиард доллар инвестировать эткен, Ливия — 10 миллиард, Кувейт — 9,3 миллиард, Абу-Даби — 4,7 миллиард ла онон до өскө ороондор.

Нефтедолларлардын жаан үлүзи Күнбадыштагы военно-промышленный монополиялардын сейфтерине кирет. Бир кезек государстволор нефтьтен алган сүрекей көп акча-жөөжөзинин жаан үлүзин гран ары жанынан эмдиги өйдин жуу-јепселин садып аларына, военный консультанттар жалдап аларына ла өскө дө жуула колбулу немелерге чыгымдагылайт. Темдектезе, Оманнын башкарузы Дофардын Оманды јайымдаар Албаты фронтко баштаткан патриотторынын тартыжузын туй базарына, Англиянын ла өскө дө ороондордын военный советниктерин ле специалисттерин жалдап аларына султаннын казназынан јылдын ла сайын јүстер миллион доллар чыгымдайт.

Бойларынын албаты-хозяйствозын өрө өзүмдү социально-экономический ле политический төзөлгөгө тайанып өскүрер ууламјылу барып јаткан ороондор — Алжир, Венесуэла, Ирак ла өскөлөри де нефтьтен алган кирелтелерин өскө ууламјылу тузалангылайт.

Ирак — көп нефть казып алып ла садып турган ороондордын бирүзи. 1974 јылда ол 100 миллион тоннага шыдар нефть алып, беш миллиард доллардан ажыра кирелте алган. Мынызы 11 миллион кижилү ороонго сүрекей көп акча.

Орооннын кирелтези кезем өскөни јангыс ла нефть казып алары көптөгөнinin ле онын

генинен улам түбекке түшкен ороондорына болужатан 200 миллион доллар акчалу Араб фонд төзөлгөн. Көп нефть казып алып турган араб ороондор Африканын ороондорынын экономикасын өскүреринин банкына 200 миллион доллар акча бергендер. Сенегал, Гвинея, Мали, Либерия, Нигер бойлорынын промшленозын өскүрерге нефть садаачы араб ороондордон база Ираннан акчала болуш алары керегинде жөптөжү тургускандар. 1975 жылда Хартумда Африкага болуш жетиретен Араб банк төзөлгөн. Оныла коштой Африканын ороондорындагы промшленностьты өскүрерине жаан учурлу теленир иштеп алар гвинеяско-арабский компания, јес ле өскө дө металлдар иштеп алатан Мавритано-кувейтский промшленный общество төзөлгөн.

ОПЕК-тин члендери Азиядагы жагы өзүп турган ороондорго база акчала жаан болуш жетиргилейт. Саудовский Аравия Пакистанга, Иран Шри-Ланка республикага акчала болуш жетирери керегинде жөптөжүлер тургузылган. Иран Азиянын өскө дө госуударстволорына болужат. Ас проценттү кредитти онон Индия, Пакистан ла өскө ороондор алган.

Энергетический кызалан албатылар ортодогы экономический колбуларда бир кезек жагы керектер табыларына ла өзөрине экелген. Бис олардын јүк ле бир кезегин көргүстис.

Жагы өзүп турган ороондордын ОПЕК-тин члендеринин калганчы жылдарда империализмге удурлажа өткүрген тартыжулары јенгүлерге экелген. Олардын учуры сүрекей жаан. Элден озо, телекейлик нефтяной монополиялардын салтары уйдадылган, нефть ка-

зып алып турган ороондордын кирелтелери көптөгөн.

Экинчизинде, ОПЕК-тин ичинде нефтьтен алган валютаны башка-башка амадуларга тузаланар арга тззөлгөн. Бир јанынан бу акча ол ороондордын бойлорынын хозяйство-лорын өскүрерине тузаланып, өрө өзүмдү социальный кубулталар эдерине јарамыкту јол ачып јат. Мынызы анчадала социалистический ууламјыла барып јаткан ороондорго јарамыкту. Экинчи јанынан, феодаально-теократический ийделер башкарып турган ороондордо сүрекей көп акча јуу-јепселдерин садып аларына, империалистический ороондорго төлүге берерине, телекейлик валютный рынокто куурмактар эдерине, кыскарта айтса, көп сабазы национальный јилбүлерге эмес, империалисттердин тузазына чыгымдалат.

Үчинчизинде, нефть садаачы ороондордын акча-јөөжөзи көптөгөни ологго өскө ороондордын капиталынын камаанын астадар, ологдын ижин шинжүде тудар арга берген.

Төртинчизинде, ОПЕК-тин өскө ороондордон алып турган кирелтези көптөгөни «үчинчи телекейдин» ороондорынын ортодо экономический колбулардын јангы бүдүмдери тззөлөрине экелген. ОПЕК-тин акчала болужы јангы өзүп турган ороондордын хозяйстволорын өскүреринде тзс јөмөлтө боло берген.

КПСС-тин XXV съезди јангы өзүп турган ороондордын ичјанындагы јүрүминде ле тышјанындагы политиказында калганчы јылдарда јаан кубулталар болгонын темдектеген.

С. Каташ, МГУ-нын аспиранты

БАЖАЛЫКТАР

Областытың јурт хозяйствозы — онынчы беш- жылдыкта	1
Ўредү-таскадулу ишти јарандырар	8
Ўредү једимдү болоры учун	15
Улу Октябрьдын 60-чы жылдыгына уткуй	21
Јашөскүрим јанынан Пекиннинг башкараачылары- нын политиказы	27
Јуу-јепселди көптөнг эдип чыгарарын токтодор	34
Нефть, нефтедолларлар ла энергетический кызаланг	39

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано к печати 1/X 1976 г. Формат 70×90¹/₃₂.
Уч.-изд. л. 1,7, Усл. п. л. 1,76. Тираж 1000 экз. Заказ
3596. Цена 4 коп. АН 19483.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного из-
дательства, г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36.
Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.

4 акча